

Sygn. akt IV Ca 205/13

POSTANOWIENIE

Dnia 24 maja 2013r.

Sąd Okręgowy w Słupsku IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym :

Przewodniczący SSO Andrzej Jastrzębski (spr.)

Sędziowie SO: Dorota Curzydło, Mariusz Struski

Protokolant: st. sekr. sąd. Agnieszka Leśniak

po rozpoznaniu w dniu 24 maja 2013 r., w S.

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) spółki z o.o. w G.

z udziałem (...) spółki z o.o. w G.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji uczestnika od postanowienia Sądu Rejonowego w Słupsku

z dnia 13 czerwca 2011 r. sygn. akt IX Ns 296/10

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Słupsku, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego i kosztach postępowania kasacyjnego.

Sygn. akt IV Ca 205/13

UZASADNIENIE

(...) Sp. z o.o.w G.wniosła o ustanowienie służebności przesyłu obciążającej nieruchomości stanowiącą działki ewidencyjne nr (...), obręb B., gmina K., dla których Sąd Rejonowy w Słupsku prowadzi księgi wieczyste: Kw nr (...), Kw nr (...)i Kw nr (...), na rzecz (...) Sp. z o.o.w G., której treścią jest znoszenie istnienia pod powierzchnią tej nieruchomości urządzeń przesyłowych–gazociągu wysokiego ciśnienia DN (...) relacji S.-S.oraz prawo korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji urządzeń wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem i zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy wynagrodzenia jednorazowego w wysokości wskazanej przez biegłego tj. 285.000zł oraz o zasądzenie kosztów postępowania.

Uczestnik postępowania (...) Sp. z o.o. w G. wniósł o ustanowienie na nieruchomościach stanowiących własność wnioskodawcy położonych w B. gm. K., oznaczonych jako działki nr (...), na rzecz uczestnika służebności przesyłu, której treścią będzie znoszenie przez wnioskodawcę istnienia pod powierzchnią nieruchomości sieci gazowej oraz uprawnienie uczestnika do eksploatacji sieci gazowej przebiegającej przez tę nieruchomość, jak również do każdorazowego wejścia i wjazdu sprzętem na nieruchomość w celu wykonania robót związanych z eksploatacją, konserwacją, wszelkimi naprawami i remontami oraz usuwania awarii przedmiotowej sieci za jednorazowym

wynagrodzeniem w wysokości 4.154zł oraz o włożenie na wnioskodawcę obowiązku zwrotu kosztów postępowania w całości.

Postanowieniem z dnia 13 czerwca 2011r. Sąd Rejonowy w pkt. 1 uwzględnił wniosek o ustanowienie służebności przesyłu; w pkt. 2 zasądził od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawcy kwotę 285.000 zł tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu opisanej w pkt. 1 postanowienia; w kolejnych punktach rozliczył pomiędzy stronami koszty postępowania, jak też nakazał ściąganie wydatków poniesionych tymczasowo w toku postępowania przez Skarb Państwa.

Uczestnik postępowania zaskarżył powyższe postanowienie apelacją w części zasądzającej jednorazowe wynagrodzenie z tytułu ustanowienia na nieruchomościach wnioskodawcy położonych w miejscowości B. na rzecz uczestnika służebności przesyłu o treści, jak w pkt 1 zaskarżonego postanowienia ponad kwotę 4.154 zł oraz w części dotyczącej orzeczenia o kosztach sądowych. Apelacja koncentrowała się na zakwestionowaniu prawidłowości wydania przez biegłego opinii sądowej, a w konsekwencji na zakwestionowaniu przyjętej metody wyceny, przyjętych nieruchomości do porównania, wielkości współczynnika współkorzystania z nieruchomości oraz stawki za 1 m2 pasa służebności.

Sąd Okręgowy w Słupsku, po rozpoznaniu wywiedzionej apelacji, postanowieniem z dnia 13 kwietnia 2012r. zmienił zaskarżone postanowienie w zakresie pkt 2 w ten sposób, że zasądzoną w nim kwotę 285.000 zł obniżył do kwoty 190.000 zł, oddalając apelację w pozostałym zakresie, jak i zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego oraz nakazał ściągnąć od wnioskodawcy i uczestnika na rzecz skarbu – Państwa Sądu Okręgowego w Słupsku kwoty po 197 zł tytułem zwrotu poniesionych tymczasowo wydatków w sprawie. Sąd Okręgowy uznał określone przez biegłego wynagrodzenie za odpowiadające kryteriom wskazanym w art. (...) ugn oraz uwzględniające okoliczności wpływające na wysokość wynagrodzenia. Jednakowoż doszedł do wniosku, że skoro biegły nie podał innych czynników korygujących, ale nie wyłączył ich istnienia, to wskazane było zastosowanie dodatkowego współczynnika korygującego związanego ze względami społecznymi, znaczeniem rurociągu dla mieszkańców oraz wpływem obciążeń z tytułu korzystania przez uczestnika z wielu nieruchomości na funkcjonowanie prowadzonego przedsiębiorstwa. Przeto określoną przez biegłego kwotę zmniejszył, stosując współczynnik 0,3.

Na skutek wywiedzionej przez uczestnika skargi kasacyjnej od powyższego rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 27 lutego 2013r. uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Słupsku do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego. Sąd Najwyższy dostrzegł konieczność zażądania w niniejszej sprawie opinii innego biegłego, tym bardziej, że postanowienie Sądu Rejonowego o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego nie określało żadnych wskazań co do podstawy, na której powinna opierać się wycena oraz czynników, jakie należało brać pod uwagę w celu jej zindywidualizowania.

Na rozprawie apelacyjnej w dniu 10.05.2013r. uczestnik postępowania podtrzymał wywiedzioną przez siebie apelację, w szczególności zarzut nieprzeprowadzenia dowodu z opinii innego biegłego sądowego oraz określenia wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu w sposób niezgodny z przepisami prawa (vide: oświadczenie pełnomocnika uczestnika postępowania - 1 min. 50 sek. i nast. e-protokołu – k. 357-358).

Z kolei wnioskodawca wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kwoty 285.000 zł tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, podnosząc, że Sąd Najwyższy zaakceptował wyłącznie zarzut nieprzeprowadzenia dowodu z opinii innego biegłego, co nie oznacza, w ocenie wnioskodawcy, zakwestionowania całej opinii biegłego opiniującego już w sprawie (vide: oświadczenie pełnomocnika wnioskodawcy – 3 min. 51 sek. i nast. e-protokołu – k. 357-358).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja uczestnika postępowania zasługuje na uwzględnienie w sposób skutkujący uchynieniem zaskarżonego postanowienia i przekazaniem sprawy Sądowi Rejonowemu w Słupsku do ponownego rozpoznania.

Zważyć należy, że powyższa konstatacja jest skutkiem analizy zgromadzonego dotychczas materiału dowodowego w korelacji z tezami wynikającymi z postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27.02.2013r. wydanego na skutek skargi kasacyjnej wywiezionej przez uczestnika postępowania. Podkreślić należy, że w orzeczeniu tym Sąd Najwyższy zaakceptował zarzuty skargi kasacyjnej w takim zakresie, w jakim tyczyła się niezastosowania przepisu art. 286 kpc w zw. z art. 382 kpc.

W myśl art. 398²⁰ kpc Sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy. Istotnym jest, i co przyjmuje się w orzecznictwie, że pojęcie wykładni prawa powinno być rozumiane wąsko, jako ustalenie znaczenia przepisów prawa (zob. wyrok SN z dnia 23 października 2002 r., II CKN 860/00, LEX nr 75274). Związanie wykładnią Sądu Najwyższego oznacza, że sąd pierwszej lub drugiej instancji, któremu sprawa została przekazana, nie może przepisów prawa (materialnego i procesowego) interpretować odmiennie niż to wynika z uzasadnienia orzeczenia zapadłego przed Sądem Najwyższym. Jednocześnie wskazuje się, że sąd, któremu sprawa zostaje przekazana do ponownego rozpoznania przez Sąd Najwyższy - inaczej niż stanowi to art. 386 § 6 kpc odnośnie do wyroku sądu drugiej instancji - nie jest związany wskazaniem co do dalszego postępowania.

W ocenie Sądu II instancji waga zarzutów apelacyjnych, jak i dokonana przez Sąd Najwyższy wykładnia przepisów prawa uprawniają do uchynienia zaskarżonego postanowienia Sądu Rejonowego w celu ponownego rozpoznania sprawy, albowiem niewątpliwym stało się, że Sąd ten nie tylko nie rozpoznał istoty sprawy, ale i w istocie nie przeprowadził postępowania dowodowego dającego podstawę do wysnucia prawidłowych wniosków prawnych leżących u podstaw rozwiązania sporu powstałego pomiędzy stronami, a sprowadzającego się do braku ustalenia adekwatnego w realiach rozpoznawanej sprawy wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu na rzecz uczestnika postępowania, tym bardziej, gdy stanowiska uczestników postępowania w tej sprawie oscylują wokół bardzo oddalonych od siebie propozycji dotyczących wysokości tegoż wynagrodzenia.

Zważyć należy, że nierozpoznanie istoty sprawy odnosi się do roszczenia będącego podstawą powództwa (czy jak w przedmiotowej sprawie wniosku) i zachodzi, gdy sąd pierwszej instancji nie orzekł w ogóle merytorycznie o żądaniach stron, zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania pozwu (wniosku) albo pominął merytoryczne zarzuty pozwanego (uczestnika postępowania). Przyjmuje się, że do nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji dojdzie w szczególności w razie oddalenia powództwa z uwagi na przyjęcie przedawnienia roszczenia, prekluzji lub braku legitymacji procesowej strony, której oceny sąd drugiej instancji nie podziela (zob. w szczególności wyrok SN z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22; wyrok SN z dnia 14 maja 2002 r., V CKN 357/00, LEX nr 55513). Sąd Najwyższy przyjął, że oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś na podstawie ewentualnych wad postępowania wyjaśniającego. Niewyjaśnienie okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy nie jest równoznaczne z nierozpoznanie istoty sprawy (zob. wyrok SN z dnia 22 kwietnia 1999 r., II UKN 589/98, OSNP 2000, nr 12, poz. 483).

Mając powyższe na względzie należało dojść do wniosku, że w realiach rozpoznawanej sprawy doszło do zbagatelizowania merytorycznych zarzutów apelującego uczestnika postępowania, który już w toku sprawy, a następnie i w treści apelacji wskazywał na nieprawidłowości związane z przeprowadzeniem dowodu z opinii biegłego sądowego, kwestionował ponadto decyzję procesową Sądu I instancji o odmowie przeprowadzenia dowodu z opinii innego biegłego sądowego.

Tymczasem, jak na to słusznie wskazał Sąd Najwyższy w orzeczeniu wydanym na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania, wniosek strony o zażądanie dodatkowej opinii od innego biegłego podlega ocenie w oparciu o okoliczności sprawy, przy uwzględnieniu wytkniętych błędów, sprzeczności lub innych wad dotychczasowej opinii, które dyskwalifikują ją jako dowód mogący być podstawą ustaleń faktycznych. Nadto ma uwadze mieć należało,

że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, sąd rozpoznający sprawę powinien zażądać dodatkowej opinii innych biegłych, jeżeli występuje rozbieżność, niepełność lub niejasność opinii, a materiał dowodowy nie daje podstawy do oparcia się wyłącznie na opinii jednego biegłego (por. orzeczenie SN z dnia 18.06.1952r., C 1108/51, NP. 1953, nr 10, s. 93; postanowienie SN z dnia 29.06.1973r., I CR 271/73, Lex nr 7277; wyrok SN z dnia 15.02.1974r., II CR 817/73, Lex nr 7404; uzasadnienie wyroku SN z dnia 10.02.2000r., II 399/99 OSNP 2001, nr 15, poz. 497; wyrok SN z dnia 8.02.2002r., II UKN 112/01, OSNP 2003, nr 23, poz. 580).

W ocenie Sądu II instancji taka sytuacja zachodzi w rozpoznawanej sprawie, skoro mimo przytoczenia merytorycznych zarzutów co do sporządzonej opinii biegłego J. M. nie rozwiano wątpliwości dotyczących należnego wnioskodawcy odpowiedniego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, nadto opinia ta została wydana w sposób w znacznym stopniu uznaniowy przez biegłego, czego przyczyną mogło być w szczególności zaniechanie wskazania biegłemu kryteriów, jakimi przy jej wydaniu winien był się kierować. Doprowadziło to do niespójności zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a i w efekcie do konieczności poszukiwania przez Sąd Okręgowy podstaw faktycznych rozstrzygnięcia.

W konsekwencji uznać należało, że Sąd I instancji nie przeprowadził również postępowania dowodowego w zasadzie w całości, skoro dowód z opinii biegłego na okoliczność odpowiedniego w realiach sprawy wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu wyczerpuje w istocie to postępowanie dowodowe, zaś przeprowadzony dotychczas w sprawie dowód z opinii biegłego okazał się niewystarczający dla zrealizowania postulatu adekwatności ustalanego wynagrodzenia. Wyrażone na jego podstawie stanowiska sądów powszechnych obu instancji nie uwzględniały ponadto zarzutów uczestnika postępowania dotyczących zgodności wyceny z przepisami ustawy o gospodarce nieruchomościami.

Tymczasem postanowienie Sądu Najwyższego z 27 lutego 2013r. nie pozostawia wątpliwości, że koniecznym w sprawie staje się po pierwsze sprecyzowanie przez Sąd przesłanek, kryteriów, jakimi musi kierować się biegły przy określaniu wartości służebności przesyłu, po drugie zaś, co również wynika z tego orzeczenia Sądu Najwyższego, dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego sądowego.

Rzeczą zatem Sądu Rejonowego przy ponownym rozpoznaniu sprawy będzie wydanie postanowienia o dopuszczeniu dowodu z opinii innego biegłego wraz z określeniem wskazań co do podstawy, na której winna opierać się wycena oraz czynników, jakie należy brać pod uwagę w celu jej zindywidualizowania w okolicznościach tej sprawy. Zważyć należy, że miarodajnym, podstawowym kryterium powinno być obniżenie użyteczności nieruchomości polegające na niemożności korzystania z obciążonej części w sposób przewidziany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego przy uwzględnieniu wyznaczników decydujących o ekwiwalentności świadczenia właściciela nieruchomości obciążonej, łącznie z wpływem zakresu niemożności korzystania na pozostałą część nieruchomości. Mając na uwadze, że dotychczasowa opinia biegłego wymieniała wyłącznie dwa współczynniki korygujące, tj. „k” – korzystania z tej części nieruchomości przez wnioskodawcę i uczestnika postępowania w takim samym zakresie oraz „s” zmniejszenia wartości gruntu w odniesieniu do zabudowy, którego wnioskodawczyni nie doznała, a na skutek działania Sądu Okręgowego uwzględniono również wskaźnik ograniczenia własności ze względu na społeczno-gospodarcze znaczenie służebności, stwierdzić wypada, że dowód z opinii innego biegłego winien prowadzić do określenia wszystkich czynników wypełniających przesłankę odpowiedniości wynagrodzenia w warunkach niniejszej sprawy. Niewątpliwą pomocą w doprecyzowaniu tych czynników (kryteriów wyceny na potrzeby ustalenia wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu) stanowi w tym zakresie bogate orzecznictwo Sądu Najwyższego, do którego zresztą odwołał się Sąd Najwyższy w swym postanowieniu z dnia 27.02.2013r. Wobec tego brak jest podstaw do powtórnego ich przytaczania przez Sąd rozpoznający aktualnie apelację uczestnika postępowania, pozostawiając kwestię tę ocenie Sądu I instancji ponownie rozpoznającemu sprawę z wniosku (...) Spółki z o.o. w G..

Powyższe względy legły u podstaw stwierdzenia, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał również istoty sprawy, co skutkowało uchyleniem zaskarżonego postanowienia i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania na mocy art. 386 § 4 kpc. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy winien przeprowadzić postępowanie w zakresie opisanym

w niniejszym uzasadnieniu i dokonać jego pełnej i wszechstronnej oceny. Dopiero bowiem taka wszechstronna ocena sprawy pozwoli temu Sądowi na prawidłową ocenę merytorycznej zasadności zgłoszonego wniosku.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego Sąd Okręgowy zgodnie z art. 108 § 2 kpc pozostawił Sądowi Rejonowemu w Słupsku.